

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ОДЕСЬКИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ ВІСНИК

Науково-практичний журнал

Випуск 10

Том 2

Одеса
2017

Головний редактор: Петлюченко Н.В.

доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов № 2
Національного університету «Одеська юридична академія»

Відповідальний секретар: Томчаковська Ю.О.

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов № 2
Національного університету «Одеська юридична академія»

Редакційна колегія:

Таранець В.Г. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри іноземних мов № 2 Національного університету «Одеська юридична академія»

Кузнєцова Т.В. – д-р наук із соціальних комунікацій, декан факультету журналістики Національного університету «Одеська юридична академія»

Мамич М.В. – д-р філол. наук, доцент, завідувач кафедри прикладної лінгвістики Національного університету «Одеська юридична академія»

Ступак І.В. – д-р філол. наук, професор, декан факультету лінгвістики та перекладу, завідувач кафедри германських та східних мов Міжнародного гуманітарного університету

Мізецька В.Я. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов професійного спілкування Міжнародного гуманітарного університету

Образцова О.М. – д-р філол. наук, професор, декан факультету іноземних мов Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

Морошану Л.І. – канд. філол. наук, доцент, доцент кафедри перекладу та мовознавства Міжнародного гуманітарного університету

Колегаєва І.М. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри лексикології та стилістики англійської мови Національного університету імені І.І. Мечникова

Воробйова О.П. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри англійської філології і філософії мови імені професора О.М. Мороховського Київського національного лінгвістичного університету

Бабелюк О.А. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Валігура О.Р. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри східної філології Київського національного лінгвістичного університету

Селіванова О.О. – д-р філол. наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу Навчально-наукового інституту іноземних мов Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Светозарова Н.Д. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри фонетики і методики викладання іноземних мов Санкт-Петербурзького державного університету (Росія)

Козлова Р.М. – д-р філол. наук, професор, професор кафедри російського, загального та слов'янського мовознавства Гомельського державного університету імені Франціска Скорини (Білорусія)

Крістіан Саллок – професор Інституту російської культури імені Лотмана, факультет філології, Рурський університет, м. Бохум (Німеччина)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 2 від 24.10.2017 р.)

Науково-практичний журнал «Одеський лінгвістичний вісник»
зарєстровано Державною реєстраційною службою України
(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 20331-10131 р.)

«Одеський лінгвістичний вісник» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р. (Додаток № 8).

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази **Index Copernicus International** (Республіка Польща).

Сайт видання: www.oljournal.in.ua

УДК 378.016:811.161.2'243 (045)

Зозуля І. Є., Стадній А. С.

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ» НА ПІДГОТОВЧОМУ ВІДДІЛЕННІ

У статті досліджено процес формування україномовних граматичних навичок в іноземних студентів підготовчого відділення. Проаналізовано особливості та запропоновано засоби формування рецептивних і репродуктивних граматичних навичок.

Ключові слова: граматична навичка, активний граматичний мінімум, пасивний граматичний мінімум, граматична форма, іноземний студент.

Зозуля И. Е., Стадний А. С. Формирование грамматических навыков у иностранных студентов дисциплины «Украинский язык для иностранцев» на подготовительном отделении. – Статья.

В статье исследован процесс формирования украиноязычных грамматических навыков у иностранных студентов подготовительного отделения. Проанализированы особенности, предложены средства формирования рецептивных и репродуктивных грамматических навыков.

Ключевые слова: грамматическая навык, активный грамматический минимум, пассивный грамматический минимум, грамматическая форма, иностранный студент.

Zozulia I. Ye., Stadnii A. S. Formation of grammar skills for foreign students of the discipline «Ukrainian language for foreigners» at the preparatory department. – Article.

The process of formation of Ukrainian-language grammar skills for foreign students at the preparatory department are examined in the article. The peculiarities and methods of formation of receptive and reproductive grammatical skills are offered and analyzed.

Key words: grammar skills, active grammar minimum, passive grammar minimum, grammatical form, foreign student.

Одним із головних пріоритетів сучасної освіти є мобільність студентів. Багато молоді навчається в закордонних навчальних закладах, у тому числі й в Україні, здобуваючи освіту з різних спеціальностей. Основному етапу навчання передують підготовче відділення, головною метою якого є вивчення української мови, оскільки вона є не лише засобом спілкування в новому мовному середовищі, а й засобом навчання.

Вивчення української мови як іноземної передбачає оволодіння фонетичними, лексичними, стилістичними, граматичними вміннями й навичками, необхідними для слухання лекцій, читання навчальної літератури, репродуктивно-продуктивного мовлення в усній та письмовій формах. Особливу увагу на заняттях української мови як іноземної викладачі приділяють формуванню граматичних навичок, оскільки саме за допомогою відповідних правил мовці розпізнають граматичні форми, поєднують слова у зв'язне ціле, правильно оформлюють висловлювання.

Українські та зарубіжні науковці широко досліджували природу та особливості граматичних навичок (В.І. Кузнецова, Г.В. Михайлюк, Є.І. Пассов, Н.К. Скляренко [5; 7; 8; 11]. Засоби та технології формування іншомовних граматичних навичок у студентів вивчали В.В. Голубець, Н.М. Карпенко, Г.В. Михайлюк, Н.П. Прокопенко, Ю.В.Сердечний, І.П. Тригуб, М.Г. Шемуда [2; 3; 6; 7; 9; 10; 14; 15]. Особливостям засвоєння української мови іноземцями присвячено роботи П.О. Беха, Л.В. Биркун, Г.О. Строганової [1; 13]. Проте питання формування україномовних граматичних навичок в іноземних студентів підготовчого відділення та основного етапу не було пред-

метом ґрунтовного дослідження. Актуальність роботи зумовлена ще й тим, що саме вивчення граматики викликає найбільше труднощів і запитань в іноземних студентів, оскільки потрібно запам'ятати багато правил, визначень, винятків; уміти обрати граматичну форму відповідно до ситуації спілкування, комунікативної мети, адресата мовлення; зрозуміти спільне та відмінне між граматичною системою рідної мови та української. Метою розвідки є пошук та аналіз ефективних й оптимальних засобів навчання граматики, раціональних методів та прийомів формування граматичних навичок в іноземних студентів. Для досягнення поставленої мети потрібно розв'язати такі завдання: дослідити особливості формування та види граматичних навичок; визначити етапи та засоби формування рецептивних і репродуктивних граматичних навичок.

Грамматичні навички – це автоматизоване правильне використання граматичних засобів у мовленні. Важливим є врахування факторів, що сприяють формуванню іншомовних граматичних навичок у процесі вивчення іноземних мов: внутрішніх (вік, стать, мотиваційну сферу, внутрішню позицію особистості, розвиток та становлення «Я» й почуття ідентичності особистості, спосіб мислення, що домінує), зовнішніх (соціальні умови вивчення іноземної мови, кількість і якість іншомовного мовленнєвого матеріалу) та лінгвістичних (особливості мови, що вивчається) [15, с. 357–358].

Г.В. Михайлюк стверджує, що формування стійких граматичних навичок передбачає два основні етапи: етап презентації нової ГС та етап автоматизації. На етапі презентації особливу увагу

потрібно приділяти формулюванню правил-інструкцій та правил-узагальнень, які повинні відповідати таким вимогам: функціональна спрямованість, адекватність, науковість, узагальненість, доступність та інструктивність [7, с. 180–182].

Сприймаючи граматичну форму, мовці розпізнають ті чи інші ознаки, що сигналізують про цю структуру; їх називають граматичними сигналами, а структуру відповідно розглядають як механізм сигналів, що служить для передачі певних значень.

Розрізняють п'ять рівнів мовленнєвих одиниць:

- 1) рівень словоформи (слово в граматичній формі);
- 2) рівень вільного словосполучення;
- 3) рівень фрази або речення;
- 4) рівень надфразної єдності;
- 5) рівень цілого тексту.

На нашу думку, для іноземних студентів важливими є вивчення перших чотирьох рівнів, оскільки на рівні тексту навички мають бути вже сформованими.

Таблиця 1

Активний і пасивний граматичний мінімум для іноземних студентів нефілологічних спеціальностей

Активний граматичний мінімум	Пасивний граматичний мінімум
– для вираження власних думок в усній (говоріння) чи письмовій (письмо) формах; – для розуміння чужих думок, сприйнятих в усній (аудіювання) чи письмовій (читання) формах.	– для розуміння чужих думок, сприйнятих в усній (аудіювання) чи письмовій (читання) формах.

Основним завданням під час вивчення іншомовного граматичного матеріалу є оволодіння граматичними навичками мовлення: *рецептивними* – навичками аудіювання й читання; *репродуктивними*, тобто граматичними навичками говоріння й письма.

Граматичні навички мовлення (рецептивні й репродуктивні) в іноземних студентів потрібно формувати поетапно та доводити до автоматичного, гнучкого, упевненого використання в мовленні.

Сформованість *рецептивних* граматичних навичок передусім вмінно розуміти думки інших людей в усній та письмовій формах. У цьому випадку першою операцією у формуванні рецептивної граматичної навички є сприймання звукового або графічного образу ГС, що супроводжується розпізнаванням граматичних форм та співвіднесенням їх із певним значенням; закріплення; тренування; використання ГС у мовленні.

Формування *репродуктивних* граматичних навичок – одна з передумов розвитку вміння висловлювати свої думки в усній та письмовій формах. Щоб здійснити свій комунікативний вибір, іноземний студент має дібрати потрібну лексику, обрати граматичну структуру відповідно до норм мови (синтаксичні та морфологічні особливості ГС) та ситуації спілкування. Вибір та оформлення ГС залежать від певного комунікативного наміру студента: запитати, попросити, заперечити тощо.

Кожна мовленнєва одиниця має свою структуру, яка відображає певні зв'язки між її компонентами. Структуру мовленнєвих одиниць різних рівнів у навчальному процесі можна зобразити за допомогою вербальних правил (описових і правил-інструкцій), моделей-схем і, нарешті, мовленнєвих зразків, наприклад:

вербальне описове правило: *іменник – це частина мови, що називає істоту або предмет і відповідає на запитання хто? що?;*

правило-інструкція: *щоб утворити спільнокореневе слово від лексеми, що вже функціонує в мові, потрібно спочатку виділити в ньому корінь й уже потім за допомогою суфіксів або префіксів створити нове, яке може належати до іншої частини мови;*

модель-схема граматичної структури простого речення: *іменник – дієслово – прийменник – прикметник – іменник;*

мовленнєвий зразок: *Еріка вчиться в технічному університеті.*

Спочатку викладач представляє студентам нову граматичну структуру в певній ситуації, пояснює функції нової ГС, а форма засвоюється нерозривно з функціями. Наступний крок – це перевірка розуміння значення цієї ГС (відповіді студентів на запитання викладача). Потім викладач демонструє графічну форму ГС (пояснює правила утворення, особливості вимови, інтонування). І останній етап – фонетичне опрацювання вивченої ГС (вправи на імітацію).

З метою формування репродуктивних граматичних навичок варто запропонувати студентам виконати цілу низку рецептивно-репродуктивних умовно-мовленнєвих вправ, наприклад:

Імітація ГС – студенти повторюють ГС без змін, списують текст чи підкреслюють граматичні орієнтири. Наприклад, студенти виконують таке завдання: списують речення та підкреслюють конструкції зі словами *є* та *немає*.

У нашій групі є 10 студентів, але немає дівчат. Є студенти з Камеруну, Анголи, Екватору, але немає студентів з Китаю. Кожного дня у нас є 6 уроків, а в суботу й неділю немає занять.

Підстановка до ГС – використання ГС в аналогічних ситуаціях, що доцільно використовувати на етапі закріплення нових знань. Завдання полягає в тому, щоб розказати про предмети, що є

в зазначеному місці (на парті, на столі, в сумці, в аудиторії, у гуртожитку) за зразком: *У мене на столі є зошит, але немає словника. У мене в сумці є ручка, але немає книги.* Варто використати схеми: *У мене є + іменник у називному відмінку (№ 1) однини. У мене немає + іменник у формі родового відмінка однини.*

Трансформація ГС – розвиває творче вживання ГС у мовленні за допомогою розширення, скорочення, заміни компонентів, завершення запропонованої ГС, наприклад закінчити речення: *У Олені є брат, але у неї немає.... У Олега є бабуся, але немає У викладача є дружина, але немає...*

Відповіді на запитання – передбачає використання у відповідях на поставлені запитання задані ГС. Запропонувати студентам дати відповіді на запитання: *Що є в Україні, а чого немає? Що є в університеті й чого немає? Що у вас є в аудиторії й чого немає? Що у твоєї сусідки є на парті й чого немає?*

Самостійне вживання нової ГС у діалогічному чи монологічному висловлюванні. Викладачі кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету (ВНТУ), які працюють з іноземними студентами підготовчого відділення, часто використовують на заняттях вправи на автоматизацію дій студентів із новою ГС на рівні надфразної єдності. Головна мета – навчити студентів уживати нову ГС у коротких висловлюваннях монологічного та діалогічного характеру. Іноземці зазвичай виконують рецептивно-репродуктивні умовно-мовленнєві вправи, які спрямовані на вироблення вмінь об'єднувати фрази в мікромонологи та мікродіалоги. Студенти повинні довести до автоматизації нову граматичну структуру на рівні надфразної єдності. Викладач демонструє вживання нової ГС у коротких висловлюваннях монологічного й діалогічного характеру, наприклад, ГС *Мені (тобі, йому, їй, нам, вам, їм) подобається ...* можна використовувати як у розповідних реченнях, так і в питальних. Іноземні студенти часто вживають цю ГС, коли розповідають монологи на теми: «Моє захоплення», «Мій вільний час», «Урок з української мови» тощо.

На рівні надфразної єдності пропонуємо застосовувати інтерактивні прийоми, наприклад «рухомі шеренги», «карусель» та «натовп», що передбачають переміщення учасників спілкування та зміну мовленнєвих партнерів з метою об'єднання ЗМ у діалогічну єдність. У «шеренгах» іноземні студенти стають обличчям один до одного у дві шеренги та обмінюються запитаннями з партнером, навпроти якого вони опинилися, наприклад: *Які цікаві місця є у твоїй країні?* Після першого обміну репліками шеренги перемішуються, в результаті чого створюються нові пари. У «каруселі» студенти утворюють два кола – внутрішнє й

зовнішнє, де вони стоять також обличчям один до одного. Кола рухаються в протилежних напрямках, що забезпечує зміну мовленнєвих партнерів. У «натовпі» студенти вільно пересуваються по аудиторії, обираючи собі співрозмовників. Кожен з учасників спілкування може змінити 3-4 партнерів. Під час виконання цих завдань студенти розвивають зв'язне мовлення, пізнають один одного і, таким чином, покращують міжособистісні стосунки. Колективна взаємодія й співпраця викладача та студента, викладача й групи студентів є одним із найважливіших елементів методичної системи інтенсивного вивчення української мови як іноземної.

Оскільки мовлення за своєю природою ситуативне, то іноземних студентів треба ознайомлювати з новими ГС у типових комунікативних ситуаціях. Із цією метою можна використовувати реальні та уявні ситуації, створені різними засобами: за допомогою вербального опису, ілюстративного, предметного або дійового унаочнення.

Серед основних властивостей граматичних навичок виділяють автоматизованість, стійкість, гнучкість, свідомість та відносну складність [5; 8]. На етапі ознайомлення завдяки використанню кількох ситуацій мовлення й різноманітного лексичного наповнення нової ГС починає формуватися така властивість граматичної навички, як *гнучкість*. На етапі автоматизації її потрібно розвивати, але основне – відпрацювання її *автоматизованості*. Нова ГС утворюється на двох рівнях – на *рівні фрази* та на *рівні надфразної єдності*, де крім автоматизованості, має бути сформована ще й *стійкість* навички. Важливо також навчити студентів не лише розуміти вивчені ГС, а й *свідомо* використовувати їх у різних видах мовленнєвої діяльності.

Формування граматичних навичок іноземних студентів викладачі кафедри мовознавства ВНТУ реалізують шляхом моделювання реальних комунікативних ситуацій, які сприяють засвоєнню мовних одиниць у типових текстах. Належну увагу приділяють міжпредметним зв'язкам, добираючи тексти з фізики, математики, техніки. Для цього в практиці роботи використовують інноваційні технології навчання: роботу в групах і парах, фронтальні форми роботи, рольові ігри, дискусії, метод проектів, нестандартні форми проведення занять. Вони сприяють розвитку навичок критичного мислення та пізнавальних інтересів студентів. Робота іноземців у парах, у малих групах допомагає здійснити принцип «навчаючись – навчаю».

Для полегшення сприйняття та кращого засвоєння граматичних правил викладачі кафедри розробляють теоретичні схеми, таблиці. Студенти ведуть у зошитах «граматичні довідники».

Дотримуючись принципів систематичності та послідовності, варто домагатися якісного за-

своєння граматичних структур. Для виявлення рівня здобутих знань студентів викладачі проводять контрольні роботи, що містять різнорівневі завдання, тестування.

Отже, усі розглянуті нами завдання спрямовані на засвоєння іноземними студентами активного граматичного мінімуму. Але не треба забувати й про пасивний граматичний мінімум.

Етап автоматизації дій іноземних студентів з новими ГС пасивного мінімуму, як і активного, має два рівні: рівень окремого речення та рівень надфразної єдності (або мікротексту), де переважно використовують некомунікативні рецептивні вправи таких видів: на розпізнавання ГС і диференціацію ГС та умовно-комунікативні вправи для перевірки розуміння ГС пасивного мінімуму, що засвоюється, відповіді на запитання. Із цією ж метою можуть бути використані й некомунікативні вправи на переклад з іноземної мови (з української) рідною мовою. ГС пасивного мінімуму стануть предметом дослідження в наших подальших розвідках.

Підсумувавши все вищезазначене, можна зробити висновок, що граматики – це важлива складова частина комунікативної компетенції іноземних

студентів. Граматичні навички – це автоматизоване правильне використання граматичних явищ у мовленні. Вироблення граматичних навичок потребує комплексного підходу.

Отже, формування мовленнєвих умінь іноземних студентів неможливе без оволодіння ними певним обсягом мовного граматичного матеріалу (як активного, так і пасивного мінімумів). Представлено вправи, спрямовані на засвоєння нових граматичних структур, апробовані в роботі з іноземними студентами підготовчого відділення протягом 10 років. Доведено, що без граматики неможливе оволодіння будь-якою формою мовлення. Беззаперечним є той факт, що вміння змінювати й сполучати слова та фрази – одна з найважливіших умов практичного володіння мовою й використання її як засобу спілкування. Це вміння ефективно тільки тоді, коли воно здійснюється автоматично, тобто охоплює необхідний набір граматичних навичок. Таким чином, проблема формування граматичних навичок в іноземних студентів і, відповідно, навчання іншомовного мовлення на сучасному етапі розвитку теорії й практики викладання української мови як іноземної у вищій школі належить до найбільш актуальних й усе ще недостатньо досліджених.

Література

1. Бех П.О. Концепція викладання іноземних мов в Україні / П.О. Бех, // Іноземні мови. – 1996. – № 2. – С. 3–8.
2. Голубець В.В. Класифікація граматичних структур японської мови на середньому ступені мовного вищого навчального закладу / В.В. Голубець // Вісник КДЛУ. Серія: педагогіка, психологія. – 2000. – Вип. 3. – С. 165–169.
3. Карпенко Н.М. Концептуальні підходи до формування іншомовної граматичної компетенції студентів I курсу факультету іноземних мов / Н.М. Карпенко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 111. – С. 133–136.
4. Касаткіна О.В. До питання розвитку граматичної компетентності студентів на заняттях іноземної мови / О.В. Касаткіна // Вісник Житомирського державного університету. Серія: Педагогічні науки: науковий журнал. – Житомир : ЖДУ, 2011. – Випуск 59. – С. 52–55.
5. Кузнецова В.И. Традиционные подходы обучения грамматике иностранного языка / В.И. Кузнецова // Альманах современной науки и образования. – 2012. – № 9. – С. 131–133.
6. Михайлюк Г.В. Навчання граматичних аспектів японської мови у вищому мовному навчальному закладі з урахуванням особливостей японського та українського менталітету / Г.В. Михайлюк // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: Вип. 16. – Ялта : РВВ КГУ, 2007. – Ч. 2. – С. 152–159.
7. Михайлюк Г.В. Особливості введення граматичного матеріалу японської мови на середньому рівні навчання / Г.В. Михайлюк // Українська орієнталістика: Зб. наук. праць викл. та студ. Ін-ту схід. мов Київ. нац. лінгв. ун-ту. – К., 2006. – Вип. 1. – С. 178–190.
8. Пассов Е.И. Условно-речевые упражнения для формирования грамматических навыков / Е.И. Пассов. – М., 1978 – С. 8.
9. Прокопенко Н.П. Формування іншомовної комунікативної компетенції у навчанні граматиці англійської мови студентів напряму підготовки «Міжнародна економіка» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»: зб. матеріалів МНПК [«Соціум. Наука. Культура»], (29–31 січня 2008 р.) [Електронний ресурс] – К., 2008. – Режим доступу : <http://intkonf.org/>.
10. Сердечний Ю.В. Цілісний підхід у викладанні граматики / Ю.В. Сердечний // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство». – Дніпропетровськ : Видавництво Дніпропетровського університету. – 2012. – Вип. 18. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : nbuv.gov.ua/portal/natural/vdpu/Movozn/2012...33.pdf.
11. Склярєнко Н.К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь / Н.К. Склярєнко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3–7.
12. Склярєнко Н.К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов / Н.К. Склярєнко // Гуманістичні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов: Збірник наукових праць. – 1992. – С. 9–14.
13. Строганова Г. Концептуальні підходи до засвоєння української мови іноземними студентами / Г. Строганова // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2008. – Вип. 3. – С. 173–179.
14. Тригуб І.П. Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови / І.П. Тригуб // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. – 2014. – № 10. – Том 2. – С. 74–77.
15. Шемуда М.Г. Формування іншомовної граматичної компетенції : фактори впливу / М.Г. Шемуда // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна. – 2012. – Вип. 27. – С. 357–358.

УДК 378.147:111

Карпінська Л. Л., Безніс П. М.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ПРИКЛАДІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті проаналізовано різні підходи до проблеми диференційованого навчання. Запропонована групова форма організації занять з іноземної мови, при якій диференціація навчання базується на врахуванні рівня підготовки студентів немовних спеціальностей. На прикладі навчальної комунікації показані вправи різної складності для розвитку розмовних навичок.

Ключові слова: диференційоване навчання, підгрупа, студенти немовних спеціальностей, підготовленість.

Карпинская Л. Л., Безнис П. М. Организация дифференцированного обучения на примере развития коммуникативных навыков у студентов неязыковых специальностей. – Статья.

В статье проанализированы различные подходы к проблеме дифференцированного обучения. Предложена групповая форма организации занятия по иностранному языку, при которой дифференциация обучения основана на учете степени подготовленности студентов неязыковых специальностей. На примере обучения коммуникации показаны упражнения разной сложности для развития навыков говорения.

Ключевые слова: дифференцированное обучение, подгруппа, студенты неязыковых специальностей, подготовленность.

Karpynska L. L., Bezyns P. M. The organization of ability-based teaching using an example of the communication skill development among students of non-linguistic specialties. – Article.

The article provides analysis of different approaches to the problem of ability-based teaching. Cooperative grouping strategies for a foreign language class is suggested. Ability-based teaching is based so that different level students of non-linguistic specialties can be taught at one lesson. Using an example of communication training, some exercises of varying complexity for the development of speaking skills are shown.

Key words: ability-based teaching, subgroup, students of non-linguistic specialties.

Знання іноземної мови є одним із найважливіших показників успішності і освіченості людини в сучасному світі. Вважають, що англійською мовою в тій чи іншій мірі володіють в даний час близько 1 мільярда людей, тобто 1/7 населення нашої планети. Французькою мовою, за різними даними в світі, володіють від 220 до 260 мільйонів, а рідною мовою для найбільшої кількості людей в Європі є німецька мова. Інакше кажучи, іноземна мова стала культурним і комунікативним мостом через океан, з'єднавши країни і континенти [3, с. 11]. Тому постійно і безповоротно зростає потреба все більш інтенсивного і глибокого викладання мов у вищих навчальних закладах. Але забезпечити якісне засвоєння програмного матеріалу неможливо без диференціації в навчальному процесі. Тема реалізації диференційованого навчання на практиці залишається актуальною протягом десятиліть і при цьому ще недостатньо досліджена.

Ця проблема здавна розглядалася різними педагогами по-різному. Уже в 19 столітті нею займався Йозеф Зіккенгер (1858–1930 рр.). Він заснував Мангеймську систему (по найменуванню міста Мангей), яка полягала в тому, що учні, в залежності від свого рівня розвитку і здібностей, ділилися на слабких, середніх та сильних, після чого розподілялися на відповідні класи [8]. Навчання іноземним мовам організовувалися тільки для найдібніших учнів, які могли б продовжувати навчання в середніх і вищих навчальних закладах. Через відмінності в навчальних програмах учні з більш низьким рівнем розвитку і підготовкою не могли переходити в класи для більш сильних учнів, оскільки самі програми не давали можливості слабшим учням досягати високого рівня.

Хоча деякі положення цієї системи були позитивно сприйняті в різних європейських країнах і в США, в цілому такий підхід справедливо критикували [4, с. 128].

Радянський педагог І.М. Чередов вважав, що поділ на підгрупи повинен здійснюватися на основі психологічних індивідуальних особливостей учнів, щоб організація роботи з підгрупами сприяла їх розумовому розвитку [6; 7].

Однак викладач іноземної мови через стислі терміни навчання студентів немовних спеціальностей і нетривалих контактів із ними не має можливості детально вивчити психолого-педагогічні якості кожного учня і окремо скласти його індивідуальну характеристику.

Сучасний естонський педагог І.Е. Унт під диференційованим навчанням розуміє умовний поділ однієї цілої групи учнів на підгрупи за рівнем їх підготовленості і вже сформованим знанням, умінням і навичкам. Навчання повинне вестися за єдиною програмою на одному загальному занятті, але будуватися для кожної підгрупи по-різному [5, с. 100].

Для реалізації диференціації навчання учні немовних спеціальностей діляться на підгрупи за результатами виконаних завдань і тестів. Однак далі у викладачів виникають труднощі, пов'язані з ефективною організацією одночасної роботи в цих підгрупах з учнями, бо вони помітно різняться за рівнем своєї підготовленості. Диференційований підхід передбачає різні за складністю завдання для досягнення одних і тих же кінцевих цілей навчання.

Передові викладачі в ході заняття пропонують додаткові індивідуальні завдання сильним

РОЗДІЛ V КОНТРАСТИВНА ЛІНГВІСТИКА

Домбровський Р. О., Назаренко О. Ю. Терміни-назви дієслівних способів в античних та українських граматикив (на матеріалі латинської, старогрецької та української мов).....	89
Клименко А. И., Мамедова А. И. Концепты <i>PERSONA</i> и <i>MENSCH</i> в испано- и немецкоязычной картинах мира.....	93
Краснобаєва-Чорна Ж. В. Вторинна семіотична система цінності «гроші» у фраземіці (на матеріалі одно- та різносистемних мов).....	97
Пономарьова О. А. Семантичні відношення паремій, що містять назву людини за родом занять (на матеріалі української, англійської та німецької мов).....	102
Ясногурська Л. М. Паремійна та фразеологічна репрезентація концепта « <i>ЗРАДА</i> » в зіставлюваних лінгвокультурах (на матеріалі української та англійської мов).....	107

РОЗДІЛ VI ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ

Запорожець Д. А. Виокремлення причин міжкультурних комунікативних невдач у професійній діяльності перекладача.....	112
Поворознюк Р. В. Інтерлінгвальний вимір онлайн-платформи TED Talks.....	117
Фоменко Е. Г. Трудности перевода кириллицей «Поминок по Финнегану» Джеймса Джойса.....	121
Шпель Ю. О. Особливості перекладу тропів М. Т. Рильським у романі О. С. Пушкіна «Євгеній Онегін» (переклад порівнянь).....	126

РОЗДІЛ VII МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Азарова Л. Е. Методические аспекты в преподавании русского языка как иностранного	130
Бедько І. В. Комунікативно-когнітивний аспект в українськомовній підготовці іноземних громадян.....	134
Garmash S. V., Sadkovska V. A. Dissemination of information in the framework of the British Council English for universities project.....	139
Зозуля І. Є., Стадній А. С. Формування граматичних навичок в іноземних студентів із дисципліни «українська мова для іноземців» на підготовчому відділенні.....	142
Карпінська Л. Л., Безніс П. М. Організація диференційованого навчання на прикладі розвитку комунікативних навичок у студентів немовних спеціальностей.....	146
Межуєва І. Ю. Метод кейсів у процесі формування професійної комунікативної компетенції студентів немовного вузу.....	149
Радкіна В. Ф., Мельниченко Г. В. Індивідуальне читання іноземною мовою як засіб формування лінгвокультурологічного поля студента.....	153
Романюк Л. В. До проблеми використання систем машинного перекладу студентами немовних спеціальностей.....	157
Хорунжа Л. А. Методика організації та проведення гри під час навчання іноземній мові.....	161